

גוט שבת

Gut Sábész

21. évfolyam 13. szám • Ára: 330 HUF • ב"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 15:34 • כ"ט כסלו תשע"ט • 2018. 12. 7. • פרשת מקץ • Szombat kimenetele: 16:45

Bush elnök és a costa rica-i hanukija

A Chábád mozgalom hatalmas, csúcására állított háromszöget formáló menórái mára világszerte közismert szimbólumok, amik hirdetik a fény győzelmét a sötétség felett – és nem mellesleg a vallásszabadságot is. Nem is gondolnánk, hogy az Egyesült Államokból indult kezdeményezés – aminek történetét még a szabadság földjén is nehézség kísérte – micsoda változásokat tud hozni, akár teljesen váratlan helyzetekben is.

Egy ilyen történetet mesélt el *Glitsenstein Sámuel*, az újlipótvárosi Zsilip központ rabbija a Nyugati téri közösségi hanukai gyertyagyújtáson az ünnep negyedik estéjén. A rabbi fiatalabb korában egy évet Costa Ricán töltött lubavicsi küldötként. Ros hásáná előtt nem sokkal érkezett a fővárosba, San Joseba, ahol a helyi rabbi kalauzolta őt. Nagy meglepetésére egyszer csak egy hatalmas hanukija mellett men-

tek el, ami igencsak meglepő volt az évről az évről. „Ez a tiétek?” – kérdezte a rabbit, aki zavart mosollyal azt mondta: félig-meddig. Hogy lehet ez?

Costa Rica zsidósága kicsi és zárt közösséget alkot: szinte kivétel nélkül holokauszt-túlélőkből és leszármazottaikból áll. Az országban nincs hagyománya a zsidóságnak, így aztán hiába kilincselte a sliách éveken keresztül, nem sikerült engedélyt szereznie a menóra felállítására. Végül kieszközölt egy valamelyest megfelelő protekciót és pecsét került az engedélyre: a menórát fel lehet állítani nyolc napra San Jose egy forgalmas pontján.

Ekkortájt történt az, hogy *George H. Bush* Costa Ricán akart befektetni, de előtte elutazott az országba, hogy lássa: biztonságban lesz-e a pénze ott. Az autója éppen a hanukai ünnepség mellett húzott el, mire Bush

odafordult a vele utazó a costa rica-i miniszterelnökhöz és azt mondta: ha tudta volna, hogy itt ilyen szabadság van, hogy hanuka alatt menórát is lehet állítani, egy percig se aggódott volna a befektetései miatt. A miniszterelnök – akinek fogalma sem volt róla, mi történik – biztosította a volt elnököt arról, hogy náluk olyan nagy szabadság van, hogy egész évben ott áll a hanukija. Később – hogy biztosítsa az országa gazdaságának szerencsét hozó menóra állandó jelenlétét – magához hívatta a rabbit és megvásárolta tőle a gyertyatartót, hogy az év minden napján a téren álljon.

A népmesébe illő történet komoly tanulságot hordoz magában: járjunk bármerre a világban, bármikor lehetünk példaképek, bármikor, akár a puszta jelenlétünkkel okozhatunk életre szóló hatást.

Boldog chanukat!

Még lehet jelentkezni a sítáborra

Hatodik alkalommal szervezik meg az EMIH sítáborát Ausztriában. Napközben számtalan szabadtéri elfoglaltság várja a kicsiket és nagyokat egyaránt, a pályán töltött nap után pedig közösségi programokkal zárjuk az estét.

Időpont: 2018. dec. 23-30.

Helyszín: Hotel Da Capo Sankt Georgen ob Murau, 8861, Kreischberg str. 19.

Felnőtteknek: 150 000 Ft

Gyermekeknek: 100 000 Ft

Az ár tartalmazza a szállást és a teljes kóser ellátást, a sífelszerelést és bérlet költségét nem. A helyszínen több magyar oktató is dolgozik, ezért igény esetén magyar nyelvű síoktatáson is részt lehet venni.

További információ

és regisztráció:

Szilánk Zsuzsa

+36 30 160 9703

Zmanim zsidó határidőnapló

A *Zmanim* zsidó határidőnaplótár a héber és polgári dátumokat, ünnepeket foglalja magában. A most kezdődött zsi-

dó év, 5779 kezdetétől (2018. szept. 9.), praktikusán 2019. dec. 31-ig, tehát mintegy másfél év határidőnaplótára. Az elején néhány oldalban a fontosabb zsidó imák találhatók.

Ára: 2500 Ft, átvehető a Keren Or Központban (1052 Bp., Károly körút 20.) Házhozszállítás esetében plusz postaköltséget számolunk fel.

Glitsenstein rabbi a Nyugati téri gyertyagyújtáson

Hetiszakasz

Rabból alkirály

Szakaszunkban – Mikéc (1Mózes 41:1–44:17.) – Józsefet a börtönből egyenesen a királyi palotába szalajtják, hogy megfejtse a Fáraó álmát. Ez sikerül is neki, és azonnali hatállyal alkirályi kinevezést kap, hogy felkészítse Egyiptomot a hét szűk esztendőre. Amikor ez eljön, az éhező országokból Egyiptomba jönnek gabonát

venni, és a Kánaánból jövők között vannak József testvérei is, akik annak idején eladták őt. Apjának, az idős Jákobnak azt mondták, hogy vadállat tépte szét. József nem fedi fel magát, hanem követeli, hozzák le magukkal a „kicsit”, Benjámin is. Amikor ez megtörténik, a József-dráma a végkifejletéhez közeledik.

Zsidó híradó

A Tett és Védelem Alapítvány szerint a következetesség elvárható

A Tett és Védelem Alapítvány (TEV) megnyugvással vette tudomásul, hogy Szávay István, a Jobbik frakcióvezető-helyettese a lemondott képviselői mandátumáról – áll a szervezet által kiadott nyilatkozatban.

A múlt héten nyilvánosságra került egy hangfelvétel, amelyen Szávay István dicsekszik egy általa elkövetett erőszakos, antiszemita gyűlöletcselekménnyel, melynek kapcsán a TEV az igazságszolgáltatáshoz fordult az eset felderítését és kivizsgálását kérve. „A képviselő lemondása jó esetben azt üzeni, hogy a Jobbik elfogadhatatlannak tartja az antiszemita nézetek hangoztatá-

sát a párt tagjai részéről.” – véli a TEV. Amennyiben a következetesség nevében a Jobbik valóban szakítani kíván a gyűlöletkeltésre épülő politikájával, akkor azt a képviselőjét is lemondatja, aki a parlamentben a zsidók listázására szólított fel.

Mint írják, a következő lépésnek mindenképp a zsidólistázó Gyöngyösi Márton lemondatásának kell lennie. Ha Szávay zsidózását nem tolerálja a párt, akkor Gyöngyösi kijelentését sem fogadhatja el. Ha viszont a zsidók listázását megengedhetőnek tartja, akkor a zsidó nő megverésével dicsekvő képviselő távozása sem jelenti a párt megtisztulását.

József nyomdokában

Hetiszakaszunkban, a Mikécben tanuljuk, hogy József a megpróbáltatásokat követően olyan magas pozícióig emelkedett Egyiptomban, amelyből adódóan az ország teljes étkeztetése, ellátmánya a kezében összpontosult. Rási magyarázatából tanuljuk (az 1Mózes 41:55-höz), hogy az országot sújtó éhínség idején az egyiptomiak mégsem hozzá, hanem a fáraóhoz kiáltottak. Vajon miért? A válasz az, hogy valójában Józsefhez fordultak először, ám ő visszautasította őket. A kérdés tehát az, hogy József vajon miért utasította el őket, egy ilyen helyzetben? Bár József kész lett volna segítséget nyújtani, azt egy feltételhez kötötte: azt parancsolta, hogy metéltessék körül magukat. Ezt az egyiptomiak visszautasították, a fáraónál pedig bepanaszolták Józsefet.

Vajon milyen szándék húzódott meg József látszólag érthetetlen feltétele mögött?

Amikor az Örökkévaló Ábrahámnak és leszármazottainak elrendelte a körülmetélés parancsolatát, azt a következő szavakkal tette: „Körülmetéssék a házában született és a pénze-

den vett és legyen szövetségem a testeteken örök szövetségül!” (1Mózes 17:13.) Eszerint az ember felelős a házában születettek körülmetéléséért is, mivel az is hozzátartozik, a felelősségét képezi. Az egyiptomi emberek pedig bizonyosan József alá tartoztak s ezáltal a felelősségét képezték, ami alól a körülmetélésük sem jelentett kivételt.

A zsidó nép egésére is szokás Józsefként hivatkozni (Zsoltárok 80:2.), ezzel összhangban pedig minden egyes zsidó a saját életében is József küldetését kell, hogy beteljesítse. Ez azt jelenti, hogy még akkor sem csüggedhet el, amikor éppen Egyiptomban él, azaz távol, a zsidóság által képviselt szellemiségtől. Sőt! Az ilyen eset nemcsak arra jó, hogy még jobban összpontosítsunk saját parancsolataink, illetve Tóra-tanulásunk megőrzésére, hanem bizony még arra is, hogy másokra gyakoroljunk hatást, hogy még többeket inspiráljunk.

**Kovács Jichak rabbinövendék
cikke Yitchak Meir Kagan
rabbi írása nyomán**

בס"ד

**ISMERKEDJ A TALMUDDAL, TANULJ OLVASNI
HÉBERÜL ÉS ISMERD MEG A HÉBER BETŰK TITKAIT
OBERLANDER BÁRUCH RABBI KURZUSAIN**

CHABAD LUBAVICHS SZELLEMÉBEN ZSTZS

**TALMUDI VITÁK ÉS TÓRAI
TÖRTÉNETEK MAI SZEMMEL**

2018. november 20-tól,
keddenként 17.30 órától
a Keren Or Központban
a kurzus ingyenes

**HÉBER OLVASÁSI
TANFOLYAM**

2018. november 21-től,
szerdánként 18.00 órától
a Keren Or Központban
a kurzus díja: 5000 Ft

**ALEFTŐL-DÁLETIG – HÉBER
BETŰK A KABBALA TÜKRÉBEN**

2018. november 23-tól,
péntekenként az ima után
a Vasvári Pál utcai zsinagógában
a kurzus ingyenes

További információ és jelentkezés: posta@zsido.com, vagy 061/268-0183

Imaidők a következő hétre:

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga

(VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8.00 Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 15.45 Délutáni-esti ima (a Keren Or-ban)

Péntek: 13.00 Délutáni-esti ima (a Keren Or-ban)

17.00 Szabad elidegenedni egy apától!

(Oberlander Báruch rabbi előadása);

18.00 Kábálát Sábát, majd Kidus és vacsora

Szombat: 8.45 Hetiszakasz-tanulás, 9.15 Reggeli ima, majd Kidus

15.25 Délutáni ima, majd szejdá slisit

Óbudai Zsinagóga

(III., Lajos utca 163.)

Hétfő-péntek (munkanapokon):

6.30 Reggeli ima

Péntek: 18.00 Tanulás

18.30 Kábálát Sábát,

majd Kidus

Szombat: 9.15 Hetiszakasz

a kabbala tükrében

10.00 Reggeli ima, majd Kidus

Budavári Zsinagóga

(I., Táncsics M. u. 26.)

Péntek: 18.00 Tanulás;

Faith Asher rabbi előadása;

19.00 Szombatfogadás, Kidus

Szombat:

9.30 Reggeli tanulás

(zsidó misztika)

10.00 Reggeli ima,

majd Kidus

Velem és a Rebbével történt

A színdarab, amit a Rebbe szponzorált

Miután 1961-ben férjhez mentem, elkezdtem a montreali lubavicsi közösségbe járni. Hamar feltűnt, hogy színházi előadások és filmvetítések nem szerepeltek a szórakoztató programok között. Elhatároztam, hogy változtatok ezen, és színjátszó csoportot szerveztem nők számára. Minden évben purimkor tartottunk egy előadást, a bevételt pedig adománynak szántuk szegény családok számára a közelgő peszách ünnepe.

A színjátszókörbe nemcsak vallásos zsidók jártak, mindenki számára nyitva állt. A közös munka közel hozta az résztvevőket egymáshoz, és olyanok is barátságot kötöttek, akik egyébként nem találkoztak volna egymással. Mivel heti három-négy alkalommal próbáltunk, az intenzív munka során közeli kapcsolatba kerültünk egymással, és bizonyosan hatottunk a többiek életére.

Az előadások elég magas színvonalúak voltak. Profi rendezőket és zenészeket fogadtunk fel. A darabokat Golda Schwei írta, aki általában a Broadway-en bemutatott darabokat írta át és töltötte meg zsidó tartalommal. Ilyen volt például *A muzsika hangja*, amit *A Tóra hangja* címmel játszottunk. A zenén nem változtattunk, de a szöveget átírtuk. Nagyon jól sikerült a darab, az első két előadáson csordultig megtelt a nézőtér.

Természetesen minden alkalommal küldtünk egy jegyet a Rebbének, aki válaszában mindig sok sikert kívánt. Időnként előfordult, hogy kigúnyolták a munkánkat. Ilyenkor támogató levél érkezett a Rebbétől.

Négy év elteltével úgy éreztük, hogy ideje megállnunk. Egyszerűen túl sok erőfeszítést igényelt a dolog. Négy hónapig tartott egy-egy produkció létrehozása, mely idő alatt teljesen a próbáknak éltünk. Amíg távol voltunk, a férjeinkre maradt a gyerekek gondozása, a házi feladatok megírása, az altatás, mert

Leah Gniwis 2011 januárjában adta az interjút Montreálban.

este hétkor kezdődtek a próbák. Voltak asszonyok, akiknek a férje nem igazán támogatta az ügyünket. Számukra különösen nehéz időszakok voltak ezek.

Ezzel együtt mégsem adtuk fel a munkát, mert láttuk, hogy mekkora sikerünk van. Mindig azt mondtuk, hogy ez volt az utolsó előadás, de a következő évben megint újrakezdtük.

Egyszer aztán éreztük, hogy tényleg elég volt. Nem megy tovább. A férjeinknek is elege volt már a színjátszókörből. Ekkor lépett közbe a Rebbe.

Három hónappal peszách előtt, amikor általában elkezdődtek a próbák, éppen New Yorkban voltam és találkozára mentem a Rebbéhez. Természetesen megkérdezte, hogy abban az évben is előadunk-e valamit. „Sajnos nem. A résztvevő nők

férjei túl fáradtak ehhez” – feleltem. A Rebbe ekkor rám nézett és azt mondta: „Menjen vissza és közölje ezekkel a férjekkel, hogy tegyenek meg mindent az ügy érdekében. Ön pedig gondoskodjon arról, hogy idén is legyen előadás!”

Megértettem az üzenetet. Miután hazaértem, felhívtam az

jegyeket. Az El-Al járatát választottuk, mely Tel-Aviv érintésével repült Johannesburgba. Ez 1991-ben, az öbölháború idején történt. A menyasszony szülei nagyon aggódtak, amiért Izraelen keresztül repülünk, ahová Szaddam Husszein Scud-rakétákat lőtt. Sok más ismerősünkkel együtt azt ajánlották, hogy inkább a British Airlines járatát válasszuk. Még az El-Al képviselője is felajánlotta, hogy átfoglalja a jegyünket.

Bár mi továbbra is Izraelen keresztül akartunk utazni, elhatároztuk, hogy a Rebbe tanácsát kérjük az ügyben. Az utazás előtt egy héttel New Yorkban voltunk, és elmentünk a Rebbéhez, hogy átvegyük tőle az adományra osztogatott egydollárosokat. Kihasználtam az alkalmat, és beszámoltam neki a dilemmánkról, továbbá áldást kértem az utazásunkhoz.

A Rebbe így szólt: „Izrael a legbiztonságosabb hely a világon. Ez az a hely, melyen 'Állandóan rajta vannak az Örökkévaló, te Istenednek szemei, az év elejétől az év végéig'. Így tehát nincs miért aggódnunk”. Ezután adott még egy dollárt, hogy azt Izraelben fordítsuk jótékonyosságra.

Mondanom sem kell, hogy az utunk békés és sikeres volt.

Leah Gniwis

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:

www.youtube.com/alubavicsirebbe

összes résztvevőt. „A Rebbe azt akarja, hogy idén is játsszunk. Nem én döntöttem így, hanem a Rebbe. Mondjátok meg a férjeteleknek, hogy amennyiben nem értenek egyet, forduljanak a Rebbéhez!”

Természetesen senki sem emelt kifogást, így elkezdtük a munkát. Örült tempóban dolgoztunk, és nyolc hét alatt összeállt az új színdarab. Ismét nagy sikert arattunk. A Rebbe nagyon boldog volt és 36 dollárt küldött a jótékonyossági alapunkba.

Tíz éven keresztül vittünk színre előadásokat, majd megbetegedtem és nem volt más, aki átvette volna a szervezőmunkát. Ezután már a Rebbe sem kérdezett a dologról többet.

Sok évvel később a fiam egy dél-afrikai lányt jegyzett el. Az esküvő előtt megvettük a repülő-

Kóser konyha

Pizzás csiga

Tejes, tojásmentes

A tésztához:

½ kg liszt
1 pohár víz, vagy tej
50 g friss élesztő
2 ek. olívaolaj
2 kk. só
2 ek. szezám-mag
½ kk. köménymag
Fűszerek, ízlés szerint: bors, őrlött koriander, fokhagymapor, szárított oregano, vagy bazsalikom, kurkuma, stb.

A töltelékhez:

1 sűrített paradicsom (konzerv)
2 ek. olívaolaj
Néhány evőkanál víz
2 gerezd fokhagyma, összetörve
Só, cukor, bors, ízlés szerint
1 doboz olajbogyó felkarikázva vagy
1 doboz konzerv kukorica
Reszelt sajt

Az élesztőt a vízben, vagy tejben felfuttatjuk. A tésztához valókat nagy tálba tesszük, rugalmas tésztává gyúrjuk. Kiolajozott tálban, letakarva fél óra alatt megkelesztjük a tésztát, majd négy darabba vágjuk. A töltelék hozzávalóit a reszelt sajt és az olajbogyó kivételével egy nagy tálban alaposan összekeverjük. Kinyújtjuk az első tészadarabot, megkenjük a paradicsomkrémmel, megszórkol olajbogyóval vagy kukoricával, majd reszelt sajttal, végül szorosan feltekerjük és a szélét összecsapkodva lezárjuk. A tészatekerécsket kétujjnyi vastag szeletekre vágjuk, a csigákat sütőpapírral bélelt tepsi-re rakosgatjuk. 15-20 percnyi pihentetés után 180 fokra előmelegített sütőben 20 perc alatt készre sütjük.

Tiltott szerencsejáték-e a trenderlizés?

Előző heti számunkban a trenderlizés és a sábesz kapcsolatát jártuk körül. Ezúttal egy másik hálachikus aspektust, a szerencsejáték kérdését vesszük górcső alá.

Két játékverzió:
lengyel és magyar

Gyerekkoromban két szabály szerint játszottuk: volt a „pojlis” vagyis lengyel verzió és az „ungáris”, a magyar verzió. A két verzió a héber betűk jiddis nyelvű feloldásában tér el egymástól alapvetően. Ezek ugyanis egy-egy utasítást takarnak. A játék előtt „bankot” képzünk, amibe mindenki betesz egy pénzért (vagy cukorkát, csokoládét, mogyorót, attól függ, miben játszunk). A magyar verzióban: *nun* – *nist* (semmi), *gimel* – *gánc* (egész: viszi az egész bankot), *hé* – *hálb* (fél: a pörgető viszi a fél bankot), *sin* – *stel* vagy *stel én* (adj, adj egyet: a pörgető betesz egyet a bankba). A lengyel verzióban a betűk jelentése más: *nun* – *nem* (viheted: viszi az egész bankot), *gimel* – *gornist* (gánc: viszi az egész bankot), *hé* – ? (semmi), *sin* – *stel* (adj egyet: a pörgető és minden játékos betesz egyet a bankba és a pörgető jön újra).

Szabad-e pénzben játszani?

Kicsit „lelőve a poént” azt mondhatjuk: szfárádiaknak tilos, áskenáznaknak van rá lehetőségük. Ugyanis a *Sulchán áruch* szerint (CM 370:1–2.) tilos szerencsejátékot úzni és ezzel pénzt szerezni, mert ez kísértetiesen hasonlít a lopáshoz és a bölcsek megtiltották. Miért hasonlít a lopáshoz? Mert minden ember, aki ilyesmit vesz, azért megy bele, mert bízik benne, hogy ő fog nyerni, és nem teljes szívvel határozta el, hogy átadja a másinak a pénzét (uo. 207:13).

A RómÁ (uo.) egy olyan véle-
ményt idéz, ami szerint csak az a szerencsejáték tilos, ahol van rá

lehetőség, hogy tegyek valamit azért, hogy nyerjek és ne kelljen fizetnem. Ha pusztán a vakszerencsén múlik a győzelem és semmit nem tudok tenni érte, akkor előtte végleges döntést kell hoznom arról, hogy kész vagyok átadni a pénzemet vereség esetén, így ez nem számít lopásnak.

[Ez az oka annak, hogy *Ovadjá Jozsef* (1920–2013) szefárd izraeli főrabbi szerint a szefárdiaknak nem szabad lottóznuk sem, mert őrájuk nézve kötelező a *Sulchán áruch* szigorúbb véleménye (*Jabíá omer* responsum 7. kötet CM 6. fejezet).]

Ugyanakkor minden vélemény szerint tilos kizárólag szerencsejátékból megélni, mert az olyan ember nem tesz semmit, ami produktív (uo. 370:3).

A RómÁ fent idézett véleményére tudunk mi, áskenázi zsidók hagyatkozni és akár pénzben játszva is trenderlizni, hisz a pörgetés kimenetele teljesen vakszerencse. De könnyen lehet, hogy a fent említett szerencsejáték-tilalom miatt alakulhatott

ki az a szokás, hogy az emberek csak filléres összegekben játszá-
nak a trenderlit (lásd még *SÁ JD 162:1*. RómÁ; *Nité Gávríel, Chánuká 51:3.*), míg mások – hogy elkerüljék a szerencsejáték látszatát is – dióval, mogyoróval, csokoládéval képzik a bankot (*Minhágé MáHáRIC hálévi 32. fejezet 16. lábj.*).

És a kártyázás?

A trenderli zsidó szokásként terjedt el és megvan engedve, de mi a helyzet egy másik kedvelt szerencsejátékkal, a kártyázással? Meglehető módon Magyarországon még a jesivákban is elterjedt időtöltés volt, ám borzasztó skandallumnak számított a hanukai kártyázás, hisz csak fölöslegesen elrabolja az időt a Tóra-tanulástól.

A rabbik nagy erővel léptek fel ellene, ám Hunfalván például *Rosenberg Smuél* rabbi (1842–1918) megengedett két estét a játéknak, így a többi estén könnyebb volt tiltani (*Toldot Smuél 29. oldal*, lásd még *Párdész Eliezer* uo. 685–709. oldal).

Oberlander Báruch

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: **Oberlander Báruch rabbi**
Főszerkesztő: **Steiner Zsófia**

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: **Golubovics Martina,**
Dénes Anna, Kovács Jichák, Molnár Zsófia
Nyomdai előkészítés: **Juhász Valéria**
ISSN 1416-4604

